HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואלא מאי גדולה חזקה. דקאמר ר' יוסי למה לנו [לחוש] להשבית חזקתם כי מה יש לחוש לבעלה: **בתרומה דרבנן.** שהרי בגולה היו שאין שם תרומה מן התורה דכל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ כדאמרינן בקידושין (דף לו:): **ואיכעיא אימא השתא נמי בתרומה דרבנן אכול.** תרומת פירות האילן וירק: **דאורייתא.** דגן תירוש ויצהר לא אכול ומש"ה לא קשיא למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין דכי מסקינן ליוחסין מתרומה דאורייתא כו': **דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא.** שהרי לארץ בא ומצויה שם תרומה גמורה דאורייתא מה שלא היה מצוי להם בגולה ויש לחוש פן יאכילום בה: **לא במידי דאיקרי קדש.** והיינו תרומה: **וכל זר לא יאכל קדש.** בתרומה משמעי דכתיב בפרשה לעיל מיניה ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואוקמינן בתרומה ביבמות בהערל (דף עד:): **ולא במידי דאיקרי קדשים.** אפילו חזה ושוק של שלמים הנאכלים לנשי כהנים ולעבדיהם: **ואמר מר.** ביבמות בפרק יש מותרות [פז.] בנת כהן שניסת לישראל ונעשית אלמנה וגרושה וחזרה אין לה שחוזרת לתרומת אביה ואינה חוזרת לחזה ושוק וליף לה מהאי קרא כי תהיה לאיש זר היא זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל עוד: **חזקה לכהונה.** להעיד עליו שהוא כהן: **נשיאות כפים בגבל.** הרוחה נושא כפיו בגבל מעיד עליו בכל מקום שהוא כהן ומקבלין הימנו לפי שיש שם שיבה וז"ל קבוע בודקין אחר נושאי כפים אבל אכילת חלה ותרומה אינה חזקה דחולה לארץ לאו דאורייתא תרומה דיליה ולא קפדי כולי האי: **ואכילת חלה בסוריה.** היא ארץ גובה שכיבשה דוד וחיברה לא"י וקסבר האי תנא כיבוש יחיד שמיה כיבוש[ט] וחלה ותרומה דאורייתא וקס"ד תנא חלה וה"ה לתרומה: **וחילוק מעות.** דהזרוע והלחיים: **בכרכין.** ואע"ג דאיסורן אין איסור לזרים הואיל וכרכים מקום שווקין הן ומצויין בו עובדים ושבים המכירין בו אי לאו דכהן הוה לא מחליף נפשיה: **לא לתרומה.** הרוחה נושא כפיו בגבל או אוכל חלה דווקא בסוריא והעיד עליו בא"י מקבלין עדותו להאכילו תרומה אבל לא ליוחסין: **מה אכילת חלה.** עדות חזקתה: **ליוחסין.** דאי לתרומה פשיטא היא גופה תרומה היא וכבר הוחזק בה: **ומסקינן מחלה דרבנן כו'.** דאי לאו כהן הוא לא הוו ספו ליה חלה גזירה משום תרומה: **וכדאפיך.** לקמן מפרש: **נשיאות כפים וחילוק גרנות.** דתרומה: **בא"י.** נושאי כפים דאיכא ב"ד קבועין ובדקי. וחילוק גרנות קס"ד השתא דתרומה בזמן הזה דאורייתא וכיון דעון מיתה איכא מסקינן מינה ליוחסין: **בסוריא וכ"מ שנוחי א"י מגיעין.** להודיע לגולה יום שקידשו ב"ד את החדש לעשות פסח בזמנו דהיינו היושבים בתוך מהלך חמשה עשר יום: **נשיאות כפים ראיה.** לפי שב"ד קבוע שם שמקבל שליחות החדש של ב"ד הגדול: **אבל לא חילוק גרנות.** דתרומה דידהו לאו דאורייתא ובסוריא נמי האי תנא סבר כיבוש[ט] יחיד לא שמיה כיבוש ופלוגתא דתנאי היא בהך מילתא (ע"ז דף כא.): **בני רב.** בית המדרש קרי בי רב: **נתחייבו בחלה.** דכתיב בבואכם אל הארץ ותניא בספרי[י] ר' ישמעאל אומר שיהא הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכולן נאמר כי תבאו כי יביאך וכאן בבואכם ללמדך שכיון שנכנסו לה נתחייבו: **ולא נתחייבו בתרומות ומעשרות.** דכתיב דגנך[כ] תבואת זרעך[כא] המיוחדת לך[כב] ועוד שהרי תלה הכתוב המעשר במנין שנות השמטה דכתיב[כג] בשנה השלישית שנת המעשר ושמטות לא מנו אלא משנכנסו וחילקו דכדאמרינן בסדר עולם ובמסכת ערכין (דף יב:): הכי גרסינן **אי בבואכם יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים תלמוד לומר בבואכם בביאת כולכם כו'.** והכי פירושו כיון דשיהא הכתוב ביאה זו לכתוב בה בבואכם ולא כתב כי תבאו יכול משנכנסו לה מרגלים ת"ל כו': לאו

ואלא מאי גדולה חזקה מעיקרא אכול בתרומה דרבנן השתא אכול בתרומה דאורייתא ואי בעית אימא [8]השתא נמי בתרומה דרבנן אכול בתרומה דאורייתא לא אכול [9]וכי מסקינן מתרומה ליוחסין בתרומה דאורייתא בתרומה דרבנן לא מסקינן ואלא מאי גדולה חזקה דאע"ג דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא לא גזרינן ובתרומה דאורייתא לא אכול והא כתיב [1]אשר לא יאכלו מקדש הקדשים מקדש הקדשים הוא דלא אכול הא בתרומה דאורייתא אכול ה"ק לא במידי דאיקרי קדש יאכל [2]וכל זר לא יאכל קדש ולא במידי דאיקרי קדשים דכתיב [3]ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל ואמר מר [4]במורם מן הקדשים לא תאכל ת"ש חזקה לכהונה נשיאות כפים בבבל ואכילת חלה בסוריא [5]וחילוק מתנות בברכין קתני מיהת נשיאות כפים מאי לאו ליוחסין [6]לא לתרומה והא דומיא דאכילת חלה קתני מה אכילת חלה ליוחסין אף נשיאות כפים לא אכילת חלה גופה לתרומה קסבר חלה בזמן הזה דרבנן ותרומה דאורייתא ומסקינן מחלה דרבנן לתרומה דאורייתא וכדאפיך להו רב הונא בריה דרב יהושע לרבנן ת"ש [7]חזקה לכהונה נשיאות כפים וחילוק גרנות בא"י ובסוריא ובכל מקום ששלוחי ראש חודש מגיעין נשיאות כפים ראיה אבל לא חילוק גרנות ובבל כסוריא רשב"ג אומר אף אלכסנדריא של מצרים בראשונה מפני שבית דין קבועין שם קתני מיהת נשיאות כפים מאי לאו ליוחסין לא לחלה הא דומיא דחילוק גרנות קתני מה חילוק גרנות ליוחסין אף נשיאות כפים ליוחסין לא חילוק גרנות גופה לחלה [7]קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן וחלה דאורייתא ומסקינן מתרומה דרבנן לחלה דאורייתא וכדאשכחינהו רב הונא בריה דרב יהושע לרבנן [7]דאמר רב הונא בריה דרב יהושע אשכחתינהו לרבנן בבי רב דיתבי וקאמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא שהרי [8]ז' שכיבשו וז' שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו [9]בתרומה ואמינא להו אנא אדרבה אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה [10]דרבנן דתניא [4]בבואכם אל הארץ אי [9]בבואכם יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים ת"ל בבואכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לאו

אלא מאי גדולה חזקה. כשלמא לי אין מעלין ניחא הא דגדולה חזקה אע"ג דאיכא למיחש לב"ד טועין שיעלו מן נשיאות כפיס לקדשי קדשים [ואע"ג דבלא חזקה מעלין לתרומה ע"פ עד אחד ולא חיישינן לב"ד טועין שמא יעלו ליוחסין השתא סבר המקשן דיוחסין חמירא ולא אתו למיטעי כמו לקדשי קדשים] אבל השתא דאמרת טעמא דריע חזקייהו ולא חיישינן דלמא אתי לאסוקי כיון דלא אתי למטעי מאי גדולה חזקה: (לעיל) **אן דלמא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דמתאכלא בצינעה כו'.** תימה מה תולה באכילה והא פשיטא דלכ"ע אין מעלין מאכילת תרומה ליוחסין דהא איכא למיחש דלמא עבד כהן הוא אלא בחלוקת תרומה [10] בגורן הוא דפליגי אם מעלים ליוחסין אם לאו ובמעלין מתרומה ליוחסין לא איפליגו בה תנאי בהדיא אלא דתליא הא פלוגתא בפלוגתא אם חולקין תרומה לעבד בלא רבו אם לאו למ"ד חולקין אין מעלין דדלמא עבד הוא והכי איבעי ליה למימר הכא אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דחולקין לעבד בלא רבו ואיכא למיחש דלמא עבד הוא אבל נשיאו' כפיס לעולם אימא לך דמעלין דאין עבד נושיאו' כפיו: [נ"ל דשפיר נקט דמתאכלא בצינעא דלמ"ד מעלין מאכילת תרומה נמי מעלין ובענין דליכא למיחש שהוא עבד שיצא מביית הספר וטעמא כיון דעון מיתה הוא חיישינן שמא יעלוהו ליוחסין ולכך איצטריך שני עדים להאכילו בתרומה ולכך נמי אין חולקין לעבד בלא מ"כ רבו עמו ומ"ד אין מעלין אע"ג דעון מיתה הוא לא חיישי להכי שמא יעלוהו כיון דבצינעא הוא אכילת תרומה וכן מלוקה אבל נשיאות כפים לאיפרסם איבעיא ליה אי חיישינן שמא יעלוהו משום דאי לאו דכהן הוא לא הוה חליף כולי האי ולא הוי מלי למנקט כמו שכתבו התוס' אפילו למ"ד אין מעלין משום דאיכא למיחש דלמא עבד הוא דלא תליא בהכי דאפילו היכא דליכא למיחש דלמא עבד הוא אין מעלין כמו ביוצא מבית הספר או שמעידין עליו שאינו עבד ואדרבה הא דחולקין לו בלא רבו היינו משום דאין מעלין ועיקר טעמא דפלוגתייהו משום מעלין ואין מעלין דאי לאו הכי קשה בלישה סבר אע"פ כמו שהקשו לעיל (מ"ר):]

וכי מסקינן מתרומה ליוחסין ה"מ בדאורייתא כו'. רבינו יצחק בן רבינו מאיר לא גרים לה דהא איבעית אימא רב נחמן קאמר לה ואי גרסי' לה מ"כ היה סותר בעצמו דאיה שהביא דאי לא תימא הכי למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין הא אתי לאסוקי אלא טעמא משום דריע חזקייהו ואין זו סוגיית הש"ס אם לא יאמר ולאו מילתא היא דאמרי ובפ' עשרה יוחסין (קדושין סט:) גרסינן לה ואגב שיטפא דהתם שיבשו לכותבה כאן: **לא במידי דאיקרי קדש.** וא"ת תרומה נמי איקרי קדשים דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים והכוא קרא איירי בתרומה דאורייתא שמשו אוכל בתרומה וי"ל דודאי גבי טומא תרומה מיקרי קדשים אבל הכא אאכילת זר קאמר דלא אשכחן קדשים גבי אכילת זר: **נשיאות כפים בבבל.** דוקא נשיאות כפיס ולא אכילת חלה ואע"ג דבסוריא נמי הוי מדרבנן אין מדקדקין בבבל כמו בסוריא דסבר האי תנא כיבוש יחיד שמיה כיבוש ואכילת חלה בסוריא ה"ה נשיאות כפיס כדמוכח לקמן: **לא חילוק גרנות גופה לחלה וקסבר תרומה כו'.** וא"ל דפליגי הנך ברייתות בפלוגתא דרב הונא בריה דרב יהושע ורבנן דאי לאו הכי בחד מהנך ברייתות ממה נפשך איכא למידק דמעלין מנשיאות כפיס ליוחסין ופליגי נמי דלברייתא קמייתא אכילת חלה בסוריא חזקה לתרומה וכל שכן דאכילת תרומה דאורייתא דהויא חזקה לאכילת חלה דרבנן ובברייתא שניה קתני דחילוק גרנות דהיינו תרומה בסוריא לא הויא חזקה לחלה:

עדות

פז א מיי' פ"כ מהל' מיקורי איסור הלכה ג ופ"ו מהל' תרומות ה"כ:
פח ב מיי' פ"כ מהל' מיקורי איסור הל' ד:
פט ג מיי' שם הלכה יא טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ב:
צ ד מיי' שם הלכה ג וס"ל מהל' תרומות הל' ג [כו] סמג עשין מג טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף ב:
צא ה מיי' פ"כ מהל' מיקורי איסור הלכה ג סמג עשין קמ טוש"ע י"ד סי' שכב סעיף ב:

מוסף רש"י

ואלא מאי גדולה חזקה. כיון דליכא למיגזר מידי, מאי גדולה חזקה דאמר ר' יוסי, מאי רבותא, לא היה לו לומר אלא מנין לחזקה כו', מדקאמר גדולה רבותא דאשמועינן, דאע"ג דליכא לד מיקור השתא טפי מעיקרא קמכיון עלה (קדושין שם:). בתרומה דרבנן. תרומת חוץ לארץ (שם). בתרומה דאורייתא. משבאו לארץ (שם). השתא נמי בתרומה דרבנן אכול. כדמעיקרא, ומאי שינוי תרומת פירות וירק, בתרומה דאורייתא, דגן תירוש ויצהר לא אכול (שם). דכתיב וכל זר לא יאכל קדש. כל אותו הענין מדבר בתרומה ולא בקדשים, דכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, וליכא לאוקמי אלא בתרומה שמתוסר בה (שם). ולא במידי דאיקרי קדשים. חזה ושוק של שלמים, דלאכתן לאיקרי קדשים (שם). במורם מן הקדשים. חזה ושוק, לא תאכל. ואפילו זרע אין לה ובבא אל בית אביה, אחזת בתרומה ואינה אחזת לחזה ושוק (שם) של שלמים לאכול כשאר אחיות האוכלות כדכתיב (ויקרא י) אתה ובניך ובנותיך (ויבמות שם:) מדהוי מלי למכתב בקדשים (לא תאכל) וכתב בתרומה, למורם הוא דאתת, והאי לא תאכל לעולם הוא, ולא תימא ביושבת תחת בעלה ישראל, כדמשמע קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר כו'. דהא אוקימנא להאי קרא בפרק אלמנה (שם) בנבעלה לפסול לה כגון נתין וממזר וחלל שפסול עולמית, וכהנת דמנסבא לזר דלא אכלה מושבה אל בית אביה ינפיק, מכלל דמעיקרא לא אכלה, ומילתיה דרב חסדא בתחומת נפקא, דע"כ דכולה קרא לנבעלה לפסול לה אתת, ליכתוב בקדשים לא תאכל, מאי בתרומת, שמע מינה הכי קאמר יש לך אחרת שאוכלת בקדשים, כגון תרומה, ואינה אוכלת במורם, ואחזו זו אחזת, דסמיך לה ובת כהן כי תהיה אלמנה, והכי מיצינא להאי מילתא בפרק אלמנה (שם פז.). נתחייבו בחלה. דכתיב בחלה (במדבר טו) בבואכם אל הארץ, והרי בא, ולא נתחייבו במעשר. דבמעשר כתיב (דברים יד) תבואת זרעך, עד שיבא כל אחד ואחד את שלו (נדה מז.) או: במעשר לא תמחייבו אלא לאחר יבושה ויביאה, דכתיב (דברים יד) עשר תעשר, וכתיב בתריה במקום אשר יבחר, עד שנבחרה שילה לא נתחייבו, והיינו לאחר כיבוש וחילוק, כדכתיב ביהושע, וכל ימי כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד שניס כדאמר בזבחים (ב"מ פט.).

עין משפט נר מצוה

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתֻמִּים:
עזרא ב סג
2. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י
3. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בְּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל:
ויקרא כב יב
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:
במדבר טו יח

הגהות הב"ח

(א) תד"ה לו דלמא כו' אלא בחלוקת תרומה וכו'. נ"ב וכן פרש"י יומא דף לט ע"ב:

מסורת הש"ס

(א) יומא סח: פז. קדושין סט:, ב) [עיין תוס' שם י: ד"ה יהבה], ג) [תוספתא פ"ג ומוספתא פאה פ"ד], ד) נדה מז., ה) [ב"מ פט.], ו) [נדה מז. וכן בב"מ פט. איתא במעשר ועי' פרש"י דהכא דגרים תרוייהו], ז) [עיין תוס' נדה מז. ד"ה ל"ג אילו נתמרן], ח) [כת"י], ט) [גיטין ח:], י) כס"ל: ובסוריא נמי לא דסבר האי תנא כיבוש, כ) [שלא טו יז], כא) [דברים יז], מ) [שם יד], כ) [ועיין רש"י בנדה מז. וב"מ פט. מפרש בכל מקום טעם אחר], כב) [דברים כז],